

ЛІТЕРАТУРНЕ КРАЄЗНАВСТВО ЯК НАПРЯМОК РОБОТИ БІБЛІОТЕКИ ІМЕНІ ЛЕОНІДА КУЦЕНКА МІСТА КРОПИВНИЦЬКОГО

Повідомлення висвітлює роботу з літературного краєзнавства в бібліотеці як важливого чинника патріотичного, морально-етичного виховання, дійовий засіб поглиблення знань з літератури і розвитку пізнавальних інтересів, який формує духовний світ особистості, виховує загальнолюдські й національні цінності користувачів бібліотеки.

Ключові слова: краєзнавство, літературне краєзнавство, література рідного краю.

Здобута Україною незалежність і побудова суверенної держави обумовили реорганізацію бібліотечної діяльності, в тому числі і краєзнавчої. Виникли об'єктивні умови для відродження кращих традицій українського бібліотечного краєзнавства, значно підвищилась роль бібліотек у відновленні історичної пам'яті народу, становленні його національної свідомості, вихованні гідності і справжнього патріотизму.

Краєзнавча робота стала не декларованим, а насправді пріоритетним напрямком діяльності бібліотек. Показово, що одним з перших нормативних документів у бібліотечній справі незалежної України стало «Положення про краєзнавчу роботу бібліотек системи Міністерства культури і мистецтв України», в якому знайшла реальне відображення сучасна концепція бібліотечного краєзнавства.

У контексті епохи національного відродження, під знаком якої ми живемо нині, література рідного краю сприймається як одне з найважливіших народознавчих джерел.

Саме краєзнавча робота посіла вагоме місце в діяльності бібліотеки з тим, щоб за допомогою краєзнавчих матеріалів сприяти вихованню у користувачів патріотизму, національної свідомості, високої моральності.

Мета краєзнавчої роботи – виявити, зібрати і надати для використання всі матеріали, пов'язані за змістом з рідним краєм; забезпечити бібліографічну інформацію за допомогою цікавих форм і методів популяризації краєзнавчої літератури; популяризувати серед читачів творчі надбання письменників і поетів рідного краю.

Краєзнавчі документи в бібліотеці виділені із загального фонду у окремий комплекс. Це реалізується, зокрема, шляхом організації краєзнавчого куточка «Мій рідний – найкраще місце на землі», в якому зосереджуються література краєзнавчого фонду, постійно діюча книжкова виставка, прапор міста, карта-схема Кіровоградської області та інші фактографічні й ілюстративні матеріали.

Левову частку краєзнавчого куточка займає художня література у розділі «Край літературних талантів». Кожен художній твір, пов'язаний з нашим краєм, – живий документ епохи і людської свідомості. Із художньої літератури постає прекрасний і романтичний образ рідного краю, з яким еднають нас корені роду і враження дитинства. Більшість книг з автографами авторів.

Нещодавно, у січні цього року, краєзнавчий куточок поповнився новою подарованою книжкою з творчого доробку Станіслава Новицького «Воскресіння віт». В ній він зізнається в любові до України та красот рідного краю.

Певний поштовх до активізації літературного краєзнавчого руху в бібліотеці дало Рішення Виконавчого комітету Міської ради міста Кропивницького від 14 січня 2020 року, з метою увіковічення пам'яті видатних земляків одержала ім'я Леоніда Васильовича Куценка - літературознавця, критика, доктора філологічних наук, професора, члена Національної спілки письменників України, заслуженого працівника

народної освіти України, лауреата літературної премії імені Євгена Маланюка, краєзнавчої премії імені Володимира Ястребова та премії Фонду Воляників-Швабінських при Фундації Українського Вільного Університету в Нью-Йорку:

Назва бібліотеки «імені Л. Куценка» використовується на всіх екскурсіях та заходах як культурний знак, як втілення історичної пам'яті, як символ значимості діяльності книгозбірні. В бібліотеці створений куточок, присвячений творчості Л. Куценка, з його книгами; розміщений стенд «Леонід Куценко – людина, яка створила сама себе» зі словами автора «...Я страшенно закоханий у рідну землю»; створений рекламний буклет «Закоханий у світ», бібліографічна пам'ятка «Відкриті сторінки душі» та прес-досьє «Один з атлантів Степової Еллади».

У 2021 році, до Дня народження л. Куценка на бібліотечній сторінці у Фейсбуці виставлялась інформація літературний онлайн-портрет «Леоніда Куценка».

У червні 2021 р. в рамках Мистецького фестивалю «Книжковий арсенал» відбулася зустріч – сторінками спогадів про Л. Куценка «Грані людської душі». До бібліотеки завітали друзі, колишні студенти та читачі.. На зустрічі про свої творчі та дружні спогади розповів Василь Васильович Бондар, український письменник, громадський діяч, голова Обласної організації національної спілки письменників України, заслужений журналіст України, який подарував бібліотеці книгу «Я обрав свій шлях. Леонід Куценко у спогадах, листах, пам'яті». Теплі і зворушливі слова лягли у вінок спогадів колишньої студентки КДПУ ім. В. Винниченка Світлани Ніколаєвської.

Незабутнє враження справляють зустрічі на членів та гостей клубу авторської пісні і поезії «Струни душі» з нашими земляками-письменниками та поетами, де вони мають можливість безпосередньо спілкуватися, знайомитись з сучасним літературним процесом. Гостями клубу були Корінь Антоніна Михайлівна, Царук Антоніна Петрівна, Черниш Анатолій

Григорович, Василь Васильович Бондар, Василь Левицький, Роман Любарський, Олександр Кердіваренко, Михайло Теніченко, Володимир Босько, Олександр Косенко, Юрій Матівос, Олена Валентинівна Надутенко та ін.

Важливими для наших найменших читачів є зустрічі з місцевими краєзнавцями, пробуджуючи інтерес до книг краєзнавчої тематики, до її історичної спадщини.

Дуже часто ми запрошуємо на заходи з краєзнавства Валентина Євгеновича Карпова, дослідника нашого краю. Він подарував нашій бібліотеці близько 20 своїх книг, серед них «Подорож у часі», де він зазначив: «Кожна людина завжди з великою любов'ю і душевним трепетом згадує те місце, де вона народилася, де промайнуло її босоноге дитинство з дивосвітом-казкою у затишній батьківській оселі. Коли скласти маленькі батьківщини кожного з нас, то вийде наша велика держава – Україна».

Вже кілька років поспіль Валентин Євгенович, будучи головним отаманом Кіровоградської ОГО «Центральний козачий округ», проводить в бібліотеці посвяту в козаки, де він презентує і свої книги «Козацькому роду нема переводу», «Білля витоків козацтва», в яких дослідив козацький рух Єлисаветградщини-Кіровоградщини.

Кожного року до Дня міста ми приводимо краєзнавчі читання, зустрічі з краєзнавцями та цікавими людьми. Так у 2021 р. відбулося інформповідомлення «Син Степової Еллади» про В. Погрібного, українського поета-земляка, прозаїка, публіциста, сатирика, громадського діяча.

До святкування 267-річчя від дня заснування міста у вересні в бібліотеці пройшов День краєзнавства «Край мій лелечий». День розпочався оглядом краєзнавчого куточку «Мій рідний край – найкраще місце на землі», з якого користувачі дізналися історію рідного міста та про відомих особистостей. Відвідувачі переглянули виставку з автографами авторів «Автограф на пам'ять» та брали участь у інтелектуальній вікторині «Чи

знаєте ви історію рідного міста?». Подарунком до Дня міста став «святковий торт» з фото-вікториною «Відгадайте краєвиди нашого міста». Всі бажаючі з задоволенням подорожували віртуальною екскурсією «Єлисаветград – Кропивницький: від минулого в майбутнє». Рідному місту присвятила свої вірші постійна читачка Світлана Ніколаєвська.

З метою відзначення 125-річчя від дня народження Є. Маланюка, популяризації творчості письменника-земляка серед користувачів, формування інтересу до української літератури та історії, 2 лютого в бібліотеці-філії № 6 ім. Л. Куценка проходила Година цікавих повідомлень «Поет – це слово, це його життя».

Працівники бібліотеки познайомили своїх користувачів із незнайомими їм поетичними творами поета, намагалися формувати у кожного з них особисте відношення до творчості письменника, викликати зацікавлення до читання. Читачі здійснили літературний екскурс по творчості письменника «Євген Маланюк. Життєвий шлях митця», під час якого змогли відчутти атмосферу, яка сприяла розвитку таланта, формування внутрішнього світу особистості поета, побачити та зрозуміти його творчі задуми, поділитися поезією Є. Маланюка.

Бібліотекарі розповіли й про дослідника творчості Є. Маланюка – Леоніда Куценка та підготували до заходу огляд книжкової викладки «Імператор залізних строф» та міні-вікторину «Співець Степової Еллади».

Особливе місце в літературно-краєзнавчій діяльності бібліотеки займає вивчення бібліотечної історії. Так у 2005-2007 рр. наша бібліотека (тоді ім. О. Гагаріна) брала участь у дослідницькій роботі по збору матеріалів про наших земляків в космонавтиці та ракетобудуванні. Це втілилось у проект «Їхні ідеї випереджали час» та багаторічну співпрацю з Державною льотною академією України. Частими гостями були Роберт Миколайович Макаров та Сергій Неділько, які подарували нам багато книг з автографами, фотодокументи, що лягли в основу стенду «Крок до зірок».

Дослідницька краєзнавча робота продовжилась у проєкті «Свято нашої вулиці», де були зібрані цікаві матеріали про відомих людей – мешканців вулиць Гагаріна і Кірова (зараз Михайлівська). В цьому нам допоміг знаний краєзнавець Юрій Матівос, який був гостем на заході «Свято вулиці», розповідав про історію вулиць міста та подарував бібліотеці свою книгу «Вулицями рідного міста».

Отже, сьогодні бібліотека ім. Л. Куценка Міської ЦБС займає гідне місце у житті громади, сприяє розвитку культурно-просвітницького середовища, духовному збагаченню жителів міста. Бо саме з бібліотекою, інформацією, книгою, створюється успішне майбутнє кожної людини і всього суспільства. Активна й різноманітна літературно-краєзнавча діяльність допомагає залучати до співпраці з бібліотеками широкі кола громадськості, а це – один із головних показників ефективності нашої роботи.

The report highlights the work of literary local lore in the library as an important factor in patriotic, moral and ethical education, an effective means of deepening knowledge of literature and development of cognitive interests, which shapes the spiritual world of the individual, educates universal and national values of library users.

Key words: *local lore, literary local lore, literature of the native land.*